

Kronika Naukowa Wydziału Politologii

A chronicle of scientific events of the Faculty of Political Science

Wspomnienie

Zbigniew Hołda, 17 marca 1950 – 20 maja 2009

W dniu 20 maja 2009 roku zmarł prof. Zbigniew Hołda; dr hab. nauk prawnych, prof. nadzw. Uniwersytetu Jagiellońskiego, prawnik, uznany specjalista w zakresie prawa karnego wykonawczego i praw człowieka, wykładowca akademicki, autor wielu publikacji naukowych, adwokat; działacz społeczny, obrońca praw człowieka.

Profesor Zbigniew Hołda był wychowankiem I Liceum Ogólnokształcącego im. Stanisława Staszica w Lublinie. Ukończył, a następnie do 1991 roku pracował na Wydziale Prawa i Administracji UMCS. W 1990 objął stanowisko kierownika Katedry Prawa Penitencjarnego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego. Był członkiem Komisji Prawnej Polskiej Akademii Umiejętności.

Był przykładem zaangażowania obywatelskiego. Doradca Solidarności w latach 1980–1981, jako działacz opozycji demokratycznej został internowany w stanie wojennym.

W okresie reform ustrojowych po 1989 roku angażował się w działania, których celem było dostosowanie polskiego systemu prawnego i penitencjarnego do standardów europejskich. Pracował w Komisji ds. Reformy Prawa Karnego (od 1989 do 1997 r.) oraz w Zespole ds. Nowelizacji Kodyfikacji Karnej przy Ministrze Sprawiedliwości (1999–2000). Miał wielki wkład w reformę więziennictwa i służby penitencjarnej w Polsce. W latach 2004–2007 był członkiem Europejskiego Komitetu Zapobiegania Torturom (Rada Europy). Jako adwokat Profesor Hołda doprowadził do wydania wielu wyroków sądowych kluczowych dla praktyki stosowania prawa i ochrony praw konstytucyjnych jednostki w Polsce.

Profesor Zbigniew Hołda był niestrudzonym obrońcą praw człowieka. Był członkiem Komitetu Helsińskiego w Polsce oraz wiceprezesem Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka. Brał udział w niezliczonych inicjatywach społecznych, programach edukacyjnych i monitoringu, mających na celu poprawienie w Polsce standardów przestrzegania praw człowieka. Współpracował z wieloma organizacjami pozarządowymi w charakterze eksperta i opiekuna naukowego podejmowanych inicjatyw społecznych. Odważnie i bezkompromisowo wypowiadał się w kwestiach naruszeń praw człowieka w Polsce. Był wspaniałym przykładem prawnika zaangażowanego w pracę społeczną. Na jego dokonania w działalności publicznej

składają się między innymi wieloletnie bezpłatne świadczenie pomocy prawnej ofiarom naruszeń praw człowieka, ofiarom przestępstw, osobom zmarginalizowanym społecznie, prześladowanym lub wymagającym wsparcia i pomocy ze względu na sytuację materialną lub rodzinną. Współtworzył opinie prawne *amicus curie* do skarg składanych w ramach systemu Rady Europy do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu. Prowadząc od wielu lat wykłady z problematyki praw człowieka na poziomie akademickim oraz w Szkole Praw Człowieka Helsińskiej Fundacji profesor Zbigniew Hołda miał ogromny wpływ na kształtowanie się postaw społecznych respektujących prawa człowieka wśród wielu pokoleń polskich prawników, nauczycieli, lekarzy, dziennikarzy, pracowników organów ścigania.

My jednak, pracownicy i studenci Wydziału Politologii UMCS zapamiętaliśmy go przede wszystkim jako naszego kolegę, wybitnego naukowca i nauczyciela akademickiego. W latach 1991–2003 roku był związany z Instytutem Nauk Politycznych, a następnie Wydziałem Politologii UMCS jako założyciel i wieloletni kierownik Zakładu Praw Człowieka. Był prekursorem nauczania problematyki praw człowieka na poziomie akademickim w Polsce, sprawiając, że Wydział Politologii UMCS był pierwszym ośrodkiem akademickim w Polsce z rozwiniętym programem nauczania tej problematyki. Na Wydziale Politologii wiele lat prowadził wykłady i seminaria na temat ochrony praw człowieka, ucząc kolejne roczniki studentów politologii, stosunków międzynarodowych i dziennikarstwa standardów praw człowieka i obywatela. Obok wybitnych osiągnięć naukowych prof. Hołda był też wyśmienitym i bardzo popularnym dydaktykiem. Brał udział w wielu programach badawczych i edukacyjnych dotyczących różnych aspektów ochrony praw człowieka. W trakcie pracy w UMCS prof. Hołda angażował się również w nieodpłatne świadczenie porad i udzielanie informacji prawnych osobom, które zgłaszały się do Zakładu Praw Człowieka.

Optymista, obdarzony wielkim urokiem osobistym był dla nas wszystkich przykładem prawości, życzliwości, bezinteresowności i skromności.

Dr Julita Rybczyńska
Zakład Praw Człowieka

Uroczystości

Jubileusz profesora Jana Jachymka

W 2009 roku Profesor Jan Jachymek obchodzi podwójny jubileusz: siedemdziesiątą rocznicę urodzin oraz trzydzieści pięć lat pracy naukowej w Uniwersytecie Marii Curie – Skłodowskiej w Lublinie. Większość swego aktywnego życia poświęcił Uczelni, przekazując swoje talenty i energię jako badacz, nauczyciel, organizator.

Jan Jachymek urodził się 20 września 1939 roku we wsi Zaporze, gmina Radecznica, powiat zamojski, w rodzinie chłopskiej Wojciecha i Anieli Jachymków. Dzieciństwo przypadło na trudny wojenny okres. Edukację rozpoczął tuż po wojnie, uczęszczając do szkoły podstawowej w Radeczniczy, a następnie kontynuował naukę w Liceum Ogólnokształcącym w Wysokiem k. Krasnegostawu, gdzie uzyskał maturę w 1957 roku. Po otrzymaniu świa-

dectwa dojrzałości podjął studia historyczne w Uniwersytecie Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie. Od tej pory na trwale związał się z tym miastem.

Pięcioletnie studia stanowiły ważny etap w biografii Profesora Jachymka. Wybrał seminarium magisterskie pod kierunkiem wybitnego znawcy dziejów Polski XIX wieku Profesora Tadeusza Mencla, w Katedrze Historii Nowożytnej Polski. Kontakt ten pozwalał gruntownie poznawać tajniki warsztatu naukowego i metod badawczych. W efekcie przygotował wysoko ocenioną pracę magisterską na temat: „Cukrownia Klemensów (1894–1914)” i uzyskał magisterium z historii w 1962 roku.

W tym też roku rozpoczął pracę zawodową. Początkowo na etacie stażysty w Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Lublinie, a od października 1963 roku w charakterze instruktora w Wojewódzkim Komitecie Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego w Lublinie. W latach następnych pełnił odpowiedzialne funkcje w wojewódzkich i naczelnych instancjach ZSL. Należy wspomnieć, iż związek z ZSL rozpoczął się już pod koniec studiów w 1961 roku, a wyrazem uznania dla talentów organizacyjnych młodego społecznika było powierzenie funkcji wiceprezesa Koła Uczelnianego ZSL przy UMCS.

Zainteresowania wyniesione z okresu studiów pozwoliły na zaangażowanie w działalność Komisji Historycznej, która powstała przy Wojewódzkim Komitecie ZSL w Lublinie i pierwsza w kraju zapoczątkowała badania regionalne nad ruchem ludowym. Pierwszym doświadczeniem naukowym stało się przygotowanie jednego z referatów na sesję poświęconą dziejom ruchu ludowego na Lubelszczyźnie, która miała miejsce w 1963 roku. Od tej pory kształtowały się zainteresowania badawcze Jana Jachymka wokół dziejów wsi i chłopów, a zwłaszcza politycznego ruchu chłopskiego, a ich wyrazem były artykuły naukowe, rozprawy, komunikaty, recenzje zamieszczane w wydawnictwach pokonferencyjnych i na łamach krajowych i regionalnych czasopism naukowych. Podejmowana tematyka często miała charakter pionierski. Prace powstawały w efekcie kwerendy materiałów archiwalnych, pozwalały przybliżyć nieznanne dotąd źródła, poznawać nowe fakty oraz procesy historyczne i polityczne. Doskonaleniu warsztatu badawczego sprzyjały kontakty z Zakładem Historii Ruchu Ludowego w Warszawie i środowiskiem Lubelskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego.

Uwieńczeniem tego etapu pracy badawczej stało się przygotowanie pod kierunkiem naukowym prof. Marii Turlejskiej rozprawy doktorskiej na temat: „Oblicze polityczne wsi lubelskiej 1930–1939”, obronionej w Instytucie Historii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie w czerwcu 1974 roku. Rozprawa przyjęta życzliwie przez krytykę naukową, została opublikowana przez Wydawnictwo Lubelskie i wyróżniona Nagrodą Ministra. Wtedy też Jan Jachymek otrzymał propozycję zatrudnienia na stanowisku adiunkta w Studium Nauk Politycznych w Uniwersytecie Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie. Fakt ten wyznaczał kolejny okres Jego kariery zawodowej.

Mając dużo sił twórczych rozwijał działalność naukową i poszerzał obszary zainteresowań badawczych. Chronologicznie tematyka badań obejmowała okres od przełomu XIX i XX wieku po czasy współczesne. Położył niewątpliwe zasługi w badaniach dziejów struktur partii chłopskich zarówno w wymiarze krajowym jak i regionalnym. Obok licznych artykułów, studiów, przyczynków naukowych zwracają uwagę zwłaszcza książki: *Oblicze społeczno-polityczne wsi lubelskiej w latach 1930–1939*, Lublin 1975, oraz dzieło napisane wspólnie z Albinem Kopruckowniakiem i Józefem Marszałkiem pt. *Ruch ludowy na Zamojszczyźnie*, Warszawa 1980. Z zakresu badań dotyczących spraw ogólnokrajowych należy wskazać książkę *Polskie Stronnictwo Ludowe Lewica 1913–1924. Studium o powstaniu*,

działalności i rozkładzie ugrupowania politycznego, Lublin 1991. Opracowanie to stanowiło w dotychczasowym piśmiennictwie bodaj pierwszy przykład całościowego ujęcia przyczyn i przebiegu procesu upadku ugrupowania politycznego.

Obok dziejów ruchu ludowego, problematyki regionalnej, biografistyki w polu zainteresowań naukowych J. Jachymka znalazła się myśl polityczna, dziedzina, która dopiero zaczynała się rozwijać. Przedmiotem szczególnego zainteresowania stały się koncepcje polityczne ruchu ludowego na przestrzeni XX wieku. W rezultacie systematycznych studiów źródłowych powstała rozprawa habilitacyjna pt. *Myśl polityczna Polskiego Stronnictwa Ludowego Wyzwolenie 1918–1931*. Na tej podstawie uzyskał w 1983 roku stopień doktora habilitowanego nauk humanistycznych z zakresu historii najnowszej.

Od 1 czerwca 1983 roku J. Jachymek został powołany na stanowisko docenta w Międzyuczelnianym Instytucie Nauk Politycznych. Tytuł profesora uzyskał w roku 1990, stanowisko profesora zwyczajnego w 1994 roku

Badania J. Jachymka koncepcji politycznych ruchu ludowego otwierały znaczący etap w poznawaniu tej dziedziny wiedzy. W opublikowanym w 1984 roku dziele pt. *Myśl polityczna Polskiego Stronnictwa Ludowego Wyzwolenie 1918–1931* J. Jachymek przybliżył nie tylko nowe fakty z zakresu funkcjonowania jednego z głównych ugrupowań politycznych, ale jednocześnie zaproponował oryginalne rozwiązanie problemu badawczego. Autorska definicja myśli politycznej oraz oryginalny katalog problemów poznawania tej dziedziny wiedzy, stały się wzorem wykorzystywanym przez innych badaczy. Stanowiły inspirację dla kształtowania lubelskiego ośrodka badania myśli politycznej, jednego z najbardziej aktywnych w Polsce.

Swą pasją badawczą potrafił bowiem zainteresować szersze grono pracowników nauki. Profesor skupił wokół siebie grono uczniów, którego ośrodek stanowi Zakład Myśli Politycznej w Wydziale Politologii UMCS. Profesor był organizatorem Zakładu, który powstał w 1984 roku i pozostał jego kierownikiem do dzisiaj. Osobowość i doświadczenie Profesora, życzliwość dla współpracowników i wychowanków, systematyczna praca i odpowiedzialność, rzeczowe dyskusje wpływają na pracę zespołu, a wymiernym wynikiem są stopnie i tytuły naukowe zdobywane przez jego uczestników. Z Jego inspiracji zespół rozpoczął systematyczne badania myśli politycznej głównych nurtów ideowo-politycznych w Polsce od przełomu XIX i XX wieku po czasy współczesne. Wszechstronność podejmowanej tematyki badań, oryginalne podejście do rozwiązywania nowych problemów, zyskały uznanie w kraju i budują wizerunek lubelskiej szkoły systematyki myśli politycznej. Wymownym rezultatem systematycznych badań zespołu pod kierunkiem Profesora J. Jachymka stało się przygotowanie syntezy dziejów polskiej myśli politycznej: *Więcej niż niepodległość. Polska myśl polityczna 1918–1939*, opublikowanej w 2001 roku, przyjętej przychylnie przez środowisko naukowe w kraju i za granicą. Praca uzyskała nagrodę Ministra Edukacji Narodowej i Sportu.

Ważne miejsce w dorobku Profesora zajmuje pozycja pt. *Neoagrاریzm i trzecia droga. Przebudowa i walka o nową Polskę*, wydana w 1993 r. Zawarł tam przemyślenia dotyczące zasad ideologii agrarizmu w odniesieniu do uwarunkowań we współczesnej Polsce. Prezentacja tej problematyki miała szerszy wymiar poszukiwania odpowiedzi na pytanie o kształt ustroju przyszłej Polski, mogła stanowić punkt wyjścia dla szerszej dyskusji nad współczesnymi problemami przeobrażeń ustrojowych, istotnych dla działań praktycznych. Ta pozycja i głos zabierany w innych ważnych sprawach aktualnego życia politycznego budowały wizerunek Profesora jako czołowego ideologa współczesnego ruchu ludowego.

Otwartość na nowe problemy badawcze przynosiła rezultaty w postaci konferencji naukowych i wydawnictw książkowych, które ukazywały się pod redakcją Profesora. Można wymienić prace zbiorowe na temat mniejszości narodowych w polskiej myśli politycznej, religii i Kościoła katolickiego, sojuszników i przeciwników ruchu ludowego w stulecie jego działalności, polityki zagranicznej oraz dróg realizacji w polskiej myśli politycznej XX wieku.

Aktywność badawczą Jubilat łączył z działalnością organizacyjną na rzecz nauki. Warto wskazać zwłaszcza na udział w organizacji I Kongresu Historyków Wsi i Ruchu Ludowego w czerwcu 1995 roku w Rzeszowie. Kierował wówczas sekcją myśli politycznej, a następnie pod Jego redakcją ukazały się materiały pokonferencyjne tej sekcji. Natomiast rolę organizatora II Kongresu Historyków Wsi i Ruchu Ludowego w 2000 roku w Lublinie pełnił Zakład Myśli Politycznej (we współpracy z Ludowym Towarzystwem Naukowo-Kulturalnym i Zakładem Historii Ruchu Ludowego). Profesor Jachymek przewodniczył Komitetowi Organizacyjnemu Kongresu oraz Komitetowi Redakcyjnemu, który przygotował trzypięciotomowe wydawnictwo pt. *Dzieje i przyszłość polskiego ruchu ludowego*, Warszawa 2002.

Pracy naukowej towarzyszyły działania w ramach jednostek organizacyjnych Uczelni. Przez dwie kadencje od 1 września 1984 roku do 30 listopada 1990 roku pełnił funkcję zastępcy dyrektora Międzuczelnianego Instytutu Nauk Politycznych, a od 1 grudnia 1990 roku został wybrany na stanowisko dyrektora Instytutu. Dzięki Jego staraniom oraz autorytetowi w Uniwersytecie nastąpiło w 1993 roku przekształcenie Instytutu w Wydział Politologii. W maju tego roku został wybrany pierwszym jego dziekanem. Ponowny wybór na kadencję 1996–1999 świadczył o uznaniu i szacunku, jakim cieszył się w środowisku. Jako dziekan zabiegał o rozwój Wydziału Politologii w wymiarze naukowym i materialnym. Powstały wówczas trzy nowe zakłady: Praw Człowieka, Dziennikarstwa, Samorządów i Polityki Lokalnej; powołano nowe specjalności kształcenia studentów: dziennikarstwo, stosunki międzynarodowe oraz samorząd i wspólnoty lokalne. Z jego inspiracji została utworzona w 1994 roku sekcja politologii K, *Annales UMCS*, której został pierwszym redaktorem i pełnił tę funkcję do 2000 roku. Pod Jego redakcją ukazało się 5 tomów *Annales UMCS* sec. K – Politologia. Podczas kadencji jako dziekana, uwieńczone zostały sukcesem starania o poprawę warunków materialnych Wydziału. Dzięki owocnej współpracy z władzami Uniwersytetu oraz kontaktom zewnętrznym przeprowadzony został kapitalny remont siedziby Wydziału – Pałacu Lubomirskich przy placu Litewskim 3, która zyskała piękny wygląd i funkcjonalny kształt.

Profesor Jachymek uczestniczył też czynnie w życiu Uniwersytetu, m.in. poprzez udział w pracach różnych gremiów: Senackiej Komisji Upowszechniania Wiedzy UMCS, Senackiej Komisji ds. Organizacji i Rozwoju Kadry Naukowej i innych.

Profesor Jachymek jest członkiem Polskiego Towarzystwa Historycznego i Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych. Brał udział w badaniach centralnych problemów badawczych koordynowanych przez Polską Akademię Nauk: „Kultura polityczna społeczeństwa polskiego”, „Rola ruchu ludowego w procesie emancypacji ekonomicznej, społeczno-oświatowej i politycznej wsi”, „Tradycja i współczesność polskiej kultury politycznej”. Kierował realizacją tematu: „Rola posła i senatora w II Rzeczypospolitej”.

Wyrazem uznania dla autorytetu naukowego Profesora Jana Jachymka było powołanie Go przez Ministra Edukacji Narodowej w skład Komisji Ekspertów MEN – Zespołu Nauk Społecznych (Politologia) na kadencję w latach 1994–1997.

Drugą pasję Profesora, obok nauki, stanowi polityka. Przez wiele lat swoje umiejętności i wiedzę wykorzystywał w sferze działalności publicznej. Od 1980 roku przez dwie kadencje

do 1988 roku pozostawał członkiem Głównej Komisji Rewizyjnej Naczelnego Komitetu ZSL, a w 1988 roku Kongres powierzył mu funkcję członka Naczelnego Komitetu. Miarą uznania było delegowanie do uczestnictwa w obradach Okrągłego Stołu (luty – kwiecień 1989 roku) jako jednego z dwóch przedstawicieli ZSL. Pracował w Zespole Reform Politycznych. W wyborach do Sejmu 4 czerwca 1989 roku znalazł się wśród kandydatów na posła z listy ZSL w okręgu Lublin.

W latach 1988–1989 kierował Zakładem Historii Ruchu Ludowego przy NK ZSL w Warszawie, wnosząc w jego działalność nowe inicjatywy badawcze i organizacyjne. Brał udział w przygotowaniu w listopadzie 1989 roku Kongresu, który zamykał czterdziestoletnią działalność ZSL i powołał do życia Polskie Stronnictwo Ludowe Odrodzenie. Następnie wszedł w skład gremium kierowniczego nowego ugrupowania i angażował się w prace nad sformułowaniem jego programem, opartym na ideach neoagrarnizmu. W maju 1990 roku uczestniczył w obradach Kongresu Odrodzenia Jedności Polskiego Stronnictwa Ludowego, na którym powstało PSL. W latach następnych Profesor wycofał się stopniowo z czynnego życia politycznego.

Profesorowi bliskie są nadal sprawy ruchu ludowego. Wspiera je zwłaszcza poprzez zaangażowanie w prace różnych gremiów, które gromadzą młodych badaczy, inspirują badania idei i celów ugrupowań ludowych, upowszechniają wiedzę, przybliżając ją współczesnemu pokoleniu. Profesor Jachymek uczestniczy w pracach Rady Naukowej Zakładu Historii Ruchu Ludowego, Rady Naukowej Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego, Kolegium Redakcyjnym „Roczników Dziejów Ruchu Ludowego”, pisma, które jest reprezentatywne dla badań dziejów ruchu ludowego. Należy do grona współzałożycieli Ludowego Towarzystwa Naukowo - Kulturalnego, które gromadzi inteligencję bliską ideałom ludowym i działa tam do dzisiaj, pełniąc odpowiedzialne funkcje we władzach Towarzystwa.

Profesor Jan Jachymek jest ceniony jako mistrz i nauczyciel młodej kadry pracowników nauki i studentów. Jego głęboka wiedza, doświadczenie, łatwość nawiązywania kontaktów, tolerancja dla odmiennych poglądów zyskują szacunek i uznanie. Jako opiekun prac przygotowujących pod jego kierunkiem dba zarówno o poziom merytoryczny jak i rzetelny warsztat naukowy. Przez studentów postrzegany jest jako wymagający, a jednocześnie obiektywny egzaminator.

Na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych wypromował 304 magistrów oraz 46 licencjatów politologii. Niektórzy z nich kontynuowali pracę naukową pod Jego opieką, uzyskując doktoraty, a następnie finalizując przewody habilitacyjne. Profesor wypromował dotąd 7 doktorów nauk humanistycznych w zakresie historii oraz politologii. Był recenzentem wniosków o nadanie tytułu naukowego profesora, rozpraw habilitacyjnych i doktorskich. Wielu Jego wychowanków pełni ważne funkcje w strukturach życia politycznego, w administracji, samorządzie i oświacie.

Praca i działalność naukowa, dydaktyczna i organizatorska Jana Jachymka była uhonorowana wieloma nagrodami i wyróżnieniami, między innymi Nagrodą Ministra Edukacji Narodowej – pięciokrotnie, Nagrodą Rektora Uniwersytetu Marii Curie Skłodowskiej – wielokrotnie. Przyznano Profesorowi wiele odznaczeń, w tym: Krzyż Kawalerski i Oficerski Orderu Odrodzenia Polski, Srebrny i Złoty Krzyż Zasługi, Medal Komisji Edukacji Narodowej, Honorowa Odznaka Zasługi dla Lubelszczyzny, Honorowa Odznaka Zasłużonemu dla Miasta Lublina, Medal Amicis Universitatis, Medal Wincentego Witosa.

*Dr hab. Alicja Wójcik, prof. nadzw.
Zakład Myśli Politycznej*

Doktorat *honoris causa* Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie dla Leopolda Ungera

30 czerwca 2009 roku w Auli im. I. Daszyńskiego Wydziału Politologii UMCS odbyła się uroczystość nadania Leopoldowi Ungerowi tytułu doktora *honoris causa* Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Leopold Unger urodził się 12 sierpnia 1922 we Lwowie, jest jednym z najwybitniejszych europejskich publicystów, specjalizującym się w problematyce międzynarodowej. Jego felietony ukazują się w brukselskim „Le Soir” i „Gazecie Wyborczej”. W przeszłości współpracował z „International Herald Tribune” oraz najważniejszymi ośrodkami emigracyjnymi – „Kulturą” Jerzego Giedroycia i Rozgłośnią Polską Radia Wolna Europa.

Senat UMCS przyznał Ungerowi to wyróżnienie za wybitne dokonania w zakresie publicystyki politycznej, za pracę dla dobra Polski w wolnych mediach i współpracę z Uniwersytetem Marii Curie-Skłodowskiej w kultywowaniu dziedzictwa paryskiej „Kultury”. Z wnioskiem o nadanie tytułu doktora *honoris causa* wystąpiła Rada Wydziału Politologii, podkreślając wkład laureata w rozwój nauk politycznych oraz Jego wieloletnią współpracę z Wydziałem.

Uroczystości przewodniczył Rektor UMCS, prof. dr hab. Andrzej Dąbrowski. Towarzyszyli mu prorektorzy: prof. dr hab. Stanisław Chibowski, dr hab. Stanisław Michałowski prof. nadzw., prof. dr hab. Ryszard Szczygieł. Laudację wygłosił promotor doktoratu, prof. dr hab. Włodzimierz Mich, który podkreślił, że „Leopold Unger jest bez wątpienia wybitną osobowością świata mediów, komentatorem politycznym szczególnej próby, mentorem kolejnych pokoleń dziennikarzy, człowiekiem prawym i niezłomnym w walce o standardy etyczne zawodu”. Profesor Mich dodał także, że „Unger pozostaje wierny wizji Polski stworzonej na łamach „Kultury”: otwartej, tolerancyjnej, demokratycznej, suwerennej politycznie. Tę wizję konfrontuje z teraźniejszością, nie tracąc ostrości pióra, celności i rozmachu diagnoz, refleksyjnie i sceptycznie, w mediach w Polsce i zagranicą”.

Recenzentami doktoratu byli: prof. dr hab. Adam D. Rotfeld, prof. dr hab. Krzysztof Stępnik oraz ks. abp prof. dr hab. Józef Życiński. Profesor Rotfeld w swojej opinii napisał m.in.: „Leopold Unger stworzył własny styl. Krótkie, lapidarne zdania – bez ozdobników i zbędnych przymiotników – sprawiły, że regularnie publikowane w paryskiej „Kulturze” obserwacje Brukselczyka były czytane z równie wielkim zainteresowaniem, jak wcześniejsze opinie Londyńczyka, czyli Juliusza Mieroszewskiego. Dziś tak wielkich postaci w polskim dziennikarstwie już nie ma. Mieroszewski i Unger wyznaczyli standardy, którym trudno sprostać. [...] Publicystyka Leopolda Ungera wyróżnia się czystością tonu, ludzką przyzwyczajonością, zawodową odpowiedzialnością i polityczną niezależnością”. Profesor Stępnik opiniując wniosek o nadanie tytułu *dhc* podkreślał, że: „Unger to dziennikarz światowego formatu, mądry statysta, mistrz publicystyki politycznej, człowiek z zasadami i humanista, nieprawdopodobnie hojny w swoich dziełach i dokonaniach dla kolejnych pokoleń Polaków, które go czytały, słuchały i podziwiałały”. Arcybiskup Życiński docenił aspekt etyczny dziennikarstwa laureata: „publikacje Leopolda Ungera stanowią ważne świadectwo sztuki dziennikarskiej, w której refleksja historiozoficzna idzie w parze z oceną moralną, kierując uwagę czytelnika w stronę doniosłej problematyki podejmowanej na poziomie publicystycznym”.

W trakcie uroczystości zostały odczytane listy gratulacyjne skierowane m.in. przez: premiera Donalda Tuska, prof. Barbarę Skargę, Henryka Giedroycia z Instytutu Literackiego,

prof. Michała Kleibera, prezesa Polskiej Akademii Nauk. Władysław Bartoszewski w swym liście podkreślił – „Ciesz mi się więc niezmiernie, że Uniwersytet im. Marii Curie-Skłodowskiej, wielkiej patronki myśli i twórczości naukowej ponad podziałami państw i narodów, wyróżnia swym doktoratem *honoris causa* właśnie Leopolda Ungera, słusznie akcentując, że należy on do elitarnego kręgu opiniotwórczych publicystów w wymiarze światowym”. Stefan Bratkowski, honorowy prezes Stowarzyszenie Dziennikarzy Polskich, w swym liście zauważył rolę jaką odgrywał Unger w latach w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych: „[...] felietony w „Le Soir” odsłoniły Zachodowi postać wyjątkowego znawcy Wschodu, nie do porównania z zachodnioeuropejskimi kremlinologami, z których wielu brało Polskę niemal za część ZSRR. Ten niezwykle specjalista szybko zyskał uznanie i poważanie w kręgach analityków i polityków, słowem, zyskał wręcz wpływ na politykę zachodniej Europy, o czym wiemy od naszych zachodnich kolegów po fachu. Najwybitniejsi politycy Zachodu chcieli wiedzieć, co o tym myśli monsieur Unger”. Żartobliwą opinię przygotował także Adam Michnik: „Poldku, nigdy byś nie wymyślił, że będziesz doktorem, ale – jak mawiał Julek Strykowski – jak się długo żyje, to można dożyć”.

Leopold Unger w wygłoszonym przez siebie *lectio* przyznał, że uhonorowanie go doktoratem *honoris causa* to w istocie także „akt solidarności i poparcia ludzi nauki dla zagrożonej misji wolnego dziennikarstwa”. Zauważył, że obecnie prasa jest w kryzysie i istnieje ryzyko, że słowo drukowane może nie przetrwać. „Znajdujemy się więc w pełni informacyjnego, czyli politycznego cyklonu. W światowej pieszczotliwie mówiąc, »wiosce« informacyjnej, panuje kompletny bałagan, byle posiadacz »talerza« ma dostęp do kilkuset źródeł informacji. Taka sytuacja, tak pojęta święta wolność informacji, sprowadza się czasem, raczej często, do politycznej manipulacji, a w wielu przypadkach do po prostu prania mózgow” – dodał.

Wśród licznych gości Leopolda Ungera i Wydziału Politologii znaleźli się m.in. córka i wnuczka laureata, Jan Luykx, ambasador Królestwa Belgii w Polsce, prof. Jerzy Wyrozumski, honorowy prezes Polskiej Akademii Umiejętności, prof. Jacek Purchla, dyrektor Międzynarodowego Centrum Kultury w Krakowie, senator Janusz Sepioł, Jarosław Kurski, Edward Dwurnik.

Leopold Unger jest 67. doktorem *honoris causa* Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.

Wojciech Maguś,
Doktorant w Zakładzie Dziennikarstwa

Konferencje organizowane na Wydziale Politologii

**Ogólnopolska konferencja NATO w pozimnowojennym środowisku (nie)bezpieczeństwa.
W 60. rocznicę powstania i 10. rocznicę członkostwa Polski**

W dniach 17–18 kwietnia o 2009 roku odbyła się ogólnopolska konferencja NATO w pozimnowojennym środowisku (nie)bezpieczeństwa. W 60. rocznicę powstania i 10. rocznicę członkostwa Polski, zorganizowana przez Zakład Stosunków Międzynarodowych pod patronatem JM Rektora UMCS i Marszałka Województwa Lubelskiego. W trakcie konferencji dyskutowano m.in. na temat koncepcji strategicznych Sojuszu Północnoatlantyckiego, jego

potencjału operacyjnego, relacji z państwami i innymi podmiotami stosunków międzynarodowych. Podjęto też problem nowych jakościowo zagrożeń i wyzwań, jakie stoją obecnie przed Sojuszem, oraz zagadnienia związane z rolą i pozycją Polski w NATO.

W konferencji wzięli udział goście honorowi: wiceminister obrony narodowej Stanisław J. Komorowski, JE ambasador Jerzy Maria Nowak i prof. dr hab. gen. Stanisław Koziej. Czynnie uczestniczyli też goście z kilkunastu polskich ośrodków naukowych oraz pracownicy, doktoranci i studenci UMCS.

*Dr Jakub Olchowski,
Zakład Stosunków Międzynarodowych*

Ogólnopolska konferencja naukowa Współczesne media – wolne media?

W dniach 23–24 kwietnia 2009 roku w Lublinie odbyła się konferencja naukowa pod hasłem *Współczesne media – wolne media?*. Konferencję zorganizował Zakład Dziennikarstwa Wydziału Politologii UMCS z siedzibą w Lublinie. Była to już druga z cyklu konferencji pod hasłem „Współczesne media”, zorganizowana przez lubelski ośrodek. Honorowy patronat nad konferencją objął rektor UMCS prof. Andrzej Dąbrowski, zaś patronat naukowy objęło Polskie Towarzystwo Komunikacji Społecznej. W konferencji wzięło udział ponad sześćdziesięciu naukowców z wielu polskich ośrodków akademickich.

Konferencję rozpoczęły obrady plenarne pod przewodnictwem prorektora UMCS Stanisława Michałowskiego, w trakcie których referaty wygłosili: Stanisław Michalczyk („Publiczność medialna i jej współczesne wymiary”), Wiesława Piątkowska-Stępniak („Prasa kruszy demokrację? Dokąd wiodą nas media”) oraz Katarzyna Skowronek („Kim jest Rysio z „Klanu”? Medialne symulakra w dyskursie medialnym”).

Interesującym elementem konferencji był panel dziennikarski, podczas którego badacze mediów mogli skonfrontować teoretyczne rozważania z praktyką zawodową. Wzięli w nim udział Krzysztof Burnetko z tygodnika „Polityka”, Maciej Wierzyński z TVN24, Paweł Chromcewicz z TVP Lublin, Ryszard Montusiewicz z Radia Lublin oraz Artur Borkowski z „Kuriera Lubelskiego”. Obradom dziennikarzy przewodniczył Jan Pleszczyński. Paneliści dyskutowali o kondycji polskich mediów, ubolewając nad tym, że są one homogeniczne, rzadko informują o sprawach globalnych, pędzą za sensacją. Interesującym elementem dyskusji była wymiana zdań dziennikarzy na temat zmian w ustawie medialnej. Głosy były podzielone, jak te zmiany powinny wyglądać, jednak konkluzja była wspólna – obecną ustawę trzeba zmienić.

Następnie obrady przeniosły się do czterech sekcji, podzielonych tematycznie. Panelowi pierwszemu, w którym dyskutowano o etycznych i prawnych aspektach wolności mediów, przewodniczył Stanisław Michalczyk. Pierwszy głos zabrał Michał Drożdż („Nie ma wolności bez... – spojrzenie etyczne na wolność mediów i wolność słowa”), który w swoim referacie przedstawił rozważania na temat nierozzerwalnego powiązania pomiędzy etyką zawodową a wolnością mediów. Prawno-etycznych aspektów dziennikarstwa dotyczył także referat Franciszka Szpora („Czy prawo może (powinno) nakazywać dziennikarzowi bycie etycznym?”). W kolejnym wystąpieniu, Arkadiusz Dudziak („Aksjologia Henryka Elzenberga jako inspiracja metodologiczna antropologii mediów”) przedstawił rozważania jednego z wybitniejszych polskich filozofów w kontekście współczesnej antropologii mediów. O etyce na

łamacz jednego z najstarszych polskich tygodników dowiedzieć się można było z wystąpienia Kamila Mazurka („Publicyści „Tygodnika Powszechnego” o etyce w mediach”).

Przewodniczącą drugiego panelu, pod hasłem „Media a komunikowanie polityczne”, była Wiesława Piątkowska-Stepaniak. Ze względów organizacyjnych wystąpienia w panelu wygłosiła tylko dwoje referentów. W pierwszym referacie Marek Czyrka („Dziennikarze czy politycy? Związki między dziennikarstwem a polityką w pierwszych latach kształtowania się ładu medialnego w III RP”) dokonał analizy styku pomiędzy dziennikarstwem a polityką po przemianach społeczno-ustrojowych z początku lat dziewięćdziesiątych. Z kolei Małgorzata Gruchola („Dziennikarstwo na usługach socjalistycznej władzy, służba społeczna czy biznes? – analiza porównawcza w świetle badań opinii publicznej”) w swoim wystąpieniu pokazała, jak byli postrzegani dziennikarze w poprzednim ustroju.

W trzecim panelu dyskutowano o formie komunikatu medialnego, pod przewodnictwem Katarzyny Skowronek. Większość referatów dotyczyło zagadnień lingwistycznych, oprócz wystąpienia Joanny Szyłko-Kwas („Wywiad czy talk show – polskie rozmowy na ekranie”), które ze względów organizacyjnych znalazło się w tej sekcji. W referacie tym dokonano analizy programów telewizyjnych, które opierają się głównie na rozmowie. Wioletta Kochmańska zaprezentowała referat pt. „Odcienie wolności mediów – dociekania semantyczne”. Z referatu Magdaleny Trysińskiej („Nic co ludzkie, nie jest nam obce” – o łamaniu tabu językowego we współczesnych filmach animowanych dla dzieci”), można było się dowiedzieć jakich nieodpowiednich komunikatów dzieci często doświadczają. Kolejne wystąpienie dotyczyło komunikowania politycznego. Kinga Tutak wygłosiła referat na temat „Językowych sposobów asekuracji wypowiedzi polityków w blogach internetowych”. Olga Białek-Szwed zaprezentowała rozważania dotyczące coraz powszechniejszego zjawiska, jakim jest „Agresja werbalna jako narzędzie komunikacji we współczesnej polskiej prasie”. Po przerwie głos zabrała Edyta Pałuszyńska, która w referacie „Konstrukcja roli dyskursywnej jako strategia komunikacyjna” odwołała się do dyskusji wokół książki „Lech Wałęsa a SB: przyczynki do biografii”. Danuta Kępa-Figura w swoim wystąpieniu zatytułowanym „Manipulacyjna funkcja gier językowych w reklamie komercyjnej”, udowodniła że gry językowe mogą być wykorzystane jako narzędzie manipulacji językowej.

O oddziaływaniu mediów dyskutowano podczas ostatniego panelu pierwszego dnia. Rozważaniom tym przewodniczył Włodzimierz Mich. W pierwszym wystąpieniu, Mariusz Gwozda („Wolne słowo na przetargu. Między misją a komercją”) starał się odpowiedzieć na pytanie, gdzie w dziennikarstwie jest granica w dążeniu do zysku. Aleksandra Lato w referacie zatytułowanym „Czy media są wolne od rzetelnego informowania? Przekazy komunikacji masowej w kulturze typu instant”, zaprezentowała wyniki badań odnoszące się do formy przekazu informacyjnego we współczesnym świecie. Kolejna panelistka, Edyta Migalka wygłosiła referat pt. „Rola i skutki wolności słowa prasy – kryzys medialny jako przykład siły oddziaływania środków masowego przekazu”. Interesującym wystąpieniem był referat Andrzeja Miszczaka („Marines z palcami na klawiaturach. Milblogi w kontekście swobody wypowiedzi w Internecie”), w którym zaprezentowane zastało ciekawe zjawisko milbloga – bloga o tematyce wojskowej. Po krótkiej przerwie pierwsza głos zabrała Anna Szelest, która w referacie „Rola mediów w procesie kształtowania społecznego problemu korupcji” zaprezentowała rozważanie na temat wpływu mediów na postrzeganie jednego z ważniejszych problemów demokracji. W kolejnym wystąpieniu Jacek Wasilewski („Wizerunek sądu i sędziów a media”), przedstawił wyniki badań, dotyczące sposobu przedstawiania

w mediach przedstawiciele wymiaru sprawiedliwości. O bohaterach współczesnych mediów było wystąpienie Tomasza Bielaka, zatytułowane „Freepolboks, Dzieci Neo, Arnold Buzdygan, Jasiu Śmietana – bohaterowie nowych mediów, wolnych mediów?”. Ostatnim panelistą był Jan Pleszczyński, który w referacie „Przeszkody epistemologiczne w mediach” przedstawił teoretyczne rozważania na temat barier poznawczych w przekazie medialnym.

Drugiego dnia konferencja odbywała się wyłącznie w sekcjach. Przewodniczącym pierwszej, w której kontynuowano dyskusje na tematy etyczno-prawne, był Wojciech Lis, który wygłosił referat „Zakres dozwolonej krytyki prasowej”. Tego samego zagadnienia, dotyczył referat Anna Barć („Krytyka prasowa jako gwarancja wolnych mediów”). Z kolei Dominika Bychawska z Obserwatorium wolności mediów w Polsce, zaprezentowała referat „Autoryzacja wypowiedzi w prawie prasowym – wyrok TK i co dalej”. Po krótkiej przerwie głos zabrał Piotr Wiśniewski z referatem „Pierwszy proces koncesyjny w zakresie radiofonii i telewizji jako element budowy podstaw ustroju III RP – przebieg, skutki i wnioski w kontekście budowy platform cyfrowych”. Kolejny prelegent Wojciech Mojski przedstawił wystąpienie na temat „Problemu przestrzegania wymogu proporcjonalności prawnych ograniczeń wolności mediów w Polsce”. Ostatnia głos zabrała Agnieszka Kampka z referatem zatytułowanym „Politycy na straży wolności słowa. Argumentacja w sejmowych debatach wokół KRRiT”).

W drugiej sekcji dyskutowano o wolnych mediach na Ukrainie. Wiesława Szymczuk („Wolność słowa na Ukrainie”) przedstawiła prawne aspekty wolności słowa u naszego wschodniego sąsiada. Andriy Dubetsky w referacie „Rola prasy diaspory w warunkach wolności słowa na Ukrainie” skupił się na opisie funkcjonowania prasy mniejszości narodowych w tym kraju. Uzupełnieniem dyskusji było wystąpienie Iryny Kyrychenko zatytułowane „Ujarmione wolnością”.

W kolejnym panelu kontynuowano dysputy o komunikowaniu politycznym, pod przewodnictwem Katarzyny Pokornej-Ignatowicz. Pierwszą prelegentką była Małgorzata Adamik, która w referacie „Narzędzia marketingu politycznego w telewizyjnej reklamie wyborczej w 2007 roku”, dokonała analizy spotów wyborczych w ostatniej kampanii parlamentarnej. Małgorzata Czapka w wystąpieniu „Lifting PiS-u”, czyli zmiana wizerunku partii Prawo i Sprawiedliwość”, zaprezentowała wyniki badań odnoszące się do ocieplania wizerunku partii Jarosława Kaczyńskiego w pierwszych miesiącach 2009 roku. Podobnej tematyki dotyczyło wystąpienie Wojciecha Magusia zatytułowane „Polityka miłości” PO i PiS w mediach”. Porównano w nim sposób komunikowania się z wyborcami dwóch głównych partii na polskiej scenie politycznej. W kolejnym wystąpieniu, Agnieszka Zaręba („Rola wzorca idealnego polityka w kreacji wizerunku polityka”) zaprezentowała cechy lidera politycznego. Referat ostatniego panelisty, Sławomira Czapnika („Biznes to biznes. Mīt niezależności mediów: na przykładzie Polski po 1989 roku”), odbiegał tematycznie od poprzednich. Zaprezentowano w nim rozważania na temat zależności mediów od biznesu.

Dyskusji w kolejnej sekcji, poświęconej mediom sformatowanym, przewodniczył Jacek Dąbała. Pierwszy prelegent Mirosław Matosek w referacie „Zmiany jakościowe w mediach zakładowych z perspektywy dwudziestolecia”) zaprezentował przeobrażenia, jakie nastąpiły w komunikacji wewnętrznej w zakładach pracy po 1989 roku. Ilona Biernacka-Ligięza („Norweska prasa lokalna – zarys problematyki”) przedstawiła specyfiką funkcjonowania mediów w kraju skandynawskim. Dwa kolejne wystąpienia dotyczyły funkcjonowania prasy mniejszości narodowych w Polsce. Izabela Janicka zaprezentowała referat „Działalność wydawnicza mniejszości niemieckiej w Polsce po roku 1989”, zaś Anna Ożga „Współczesna prasa mniejszości

ukraińskiej w Polsce”. Uzupełnieniem rozważań w tym panelu, było wystąpienie Anny Frączak zatytułowane „Ich własna przestrzeń. Polska prasa feministyczna, genderowa i LGTB”.

Panelowi podczas którego kontynuowano dyskusję na temat formy komunikatu medialnego, przewodniczyła Grażyna Stachyra. Pierwszy głos zabrał Jacek Dąbała („Znaczenie dźwięku w obrazie telewizyjnym”). Wątek okołotelewizyjny znalazł się także w referacie Marii Kołtunowskiej pt. „Ewolucja reportażu telewizyjnego”. Jakub Skowron w wystąpieniu „Wzorzec organizacji tekstu elektronicznego wobec technologii nowych mediów” zaprezentował wyniki badań na temat wpływu nowinek technicznych na rozwój mediów. O nowince, ale wydawniczej był referat Iwony Hofman zatytułowany „»Nowy Dzień«, eksperyment wydawniczy »Agory«”. Po przerwie Katarzyna Plewka („Źródła popularności dialogowych form dziennikarskich w mediach”), zaprezentowała rozważania na temat atrakcyjności m.in. wywiadu prasowego. Grażyna Stachyra („Gatunkowy indeks Radia Er”), przedstawiła badanie dotyczące regionalnej rozgłośni archidiecezji lubelskiej. Ze względów organizacyjnych swoje wystąpienie w tym panelu wygłosiła także Anna Barysz („Wolność przekazu medialnego jako warunek możliwości etyki dyskursu publicznego w ujęciu Jürgena Habermasa”).

Kolejna sekcja dotyczyła dalszych rozważań na temat oddziaływania mediów. Przewodniczącą tego panelu była Beata Romiszewska. Pierwsza głos zabrała Katarzyna Frąckowiak („Media jako narzędzie kształtowania kultury politycznej w Polsce po 1989 roku”), która przedstawiła przykłady wpływu mediów na postępowanie polityków. Justyna Woźna w referacie „Wpływ mediów opiniotwórczych na politykę zagraniczną na przykładzie udziału Polski w misji stabilizacyjnej w Iraku (2003–2008)”) także dokonała analizy oddziaływania mediów na ważny element polityki. Alicja Kaźmierak zaprezentowała referat pt. „Prasa Tatarów krymskich w walce o zachowanie ojczystego języka”, zaś Łukasz Lewkowicz rozważanie na temat „Polityki informacyjnej i promocyjnej Związku Transgranicznego Euroregionu Tatry”. Ostatnim wystąpieniem był referat Justyny Kmieć o intrygującym tytule „Medialne aspekty horroru”.

Uzupełnieniem konferencji był panel studencki, podczas którego zaprezentowane zostały referaty cechujące się dużą różnorodnością. Studenci wykazali się dojrzałym podejściem do omawianych kwestii, co zostało docenione przez doświadczonych badaczy. Nad dyscypliną wypowiedzi panelistów czuwał moderator Jan Pleszczyński.

Konferencja „Współczesne media – wolne media?”, w założeniu organizatorów miała na celu przybliżyć rozważania dotyczące kierunku rozwoju mediów z perspektywy ostatniego dwudziestolecia. Wśród badaczy, których można określić medioznawcami, znaleźli się przedstawiciele różnych dziedzin m.in. prawa, filozofii, socjologii, politologii, językoznawstwa oraz teorii literatury. Z ich refleksjami można będzie zapoznać się w publikacji pokonferencyjnej.

Wojciech Maguś
Doktorant w Zakładzie Dziennikarstwa

W dniach 4–11 maja 2009 r. na Wydziale Politologii UMCS miał miejsce zorganizowany przez Naukowe Studenckie Koło Samorządowców **XII Tydzień Samorządności**, adresowany do studentów lubelskich uczelni, mieszkańców miasta oraz przedstawicieli władz samorządowych. Tematy debat, które odbyły się w ramach imprezy to: „Wizerunek polityka a rola mediów”; „Środki UE dla Lubelszczyzny – Dlaczego jest tak źle, skoro jest tak dobrze”;

„Lublin – Europejską Stolicą Kultury 2016?”; „Białystok-Lublin-Rzeszów – rywalizacja czy współpraca?”. W ramach Tygodnia Samorządności odbył się również Konkurs Wiedzy o Samorządzie Terytorialnym, skierowany do studentów I roku Politologii, oraz szkolenie nt. *Europejski Fundusz Społeczny: Od teorii do praktyki*.

16 maja 2009 r. Zakład Myśli Politycznej zorganizował w Zamościu konferencję naukową *Zamojszczyzna w służbie Polsce. Ludzie, myśli, czyny*.

W dniach 26–27 maja 2009 roku odbyła się w Krakowie konferencja naukowa pod hasłem *Dwadzieścia lat wolnych mediów* zorganizowana wspólnie przez Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz Wydział Politologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Główne wątki problemowe poruszane podczas konferencji to m.in. transformacja rynku medialnego, uwarunkowania wolnego rynku a standardy zawodu, prawne i etyczne aspekty funkcjonowania mediów, znaczenie mediów w kształtowaniu demokracji i kultury politycznej. Uzupełnieniem konferencji był panel dziennikarski, w którym dyskutowali Janusz Majcherek, Piotr Stasiński, Kamil Durczok, Stanisław Jałowicki.

W dniach 28–29 maja 2009 roku w Nałęczowie odbyła się konferencja naukowa *Polska i Europa Środkowa – demokratyzacja, konsolidacja, Europeizacja*. Sesja została zorganizowana dzięki współpracy trzech ośrodków: Wydziału Politologii UMCS i Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie oraz Instytutu Politologii Uniwersytetu Opolskiego pod patronatem Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych oraz Wiceprzewodniczącego Komisji Spraw Zagranicznych Parlamentu Europejskiego dr. Janusza Onyszkiewicza.

Doktoraty

♦ 9 stycznia 2009 r. odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej **mgr Eleonory Kirwiel**, nt. *Oblicze polityczne Kresów Północno-Wschodnich Rzeczypospolitej Polskiej w latach 1918–1939*. Promotor: prof. dr hab. Jan Jachymek (UMCS). Recenzenci: prof. dr hab. Romuald Turkowski (Uniwersytet Warszawski); dr hab. Waldemar Paruch (UMCS).

♦ 9 stycznia odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej **mgr. Szymona Bachrynowskiego**, nt. *Kwestia zjednoczenia Irlandii w myśli politycznej irlandzkiego ruchu republikańskiego (1969–2005)*. Promotor: dr hab. Waldemar Paruch (UMCS). Recenzenci: dr hab. Wawrzyniec Konarski, prof. nadzw. (Uniwersytet Warszawski); dr hab. Maria Marczevska-Rytko, prof. nadzw. (UMCS).

♦ 23 stycznia 2009 r. odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej **mgr Sylwii Nadgrodkiewicz**, nt. *Teoria krytyczna feminizmu i polityka według Seyli Benhabib*. Promotor: prof. dr hab. Jan Hudzik (UMCS). Recenzenci: prof. dr hab. Adam Chmielewski (Uniwersytet Wrocławski); dr hab. Maria Marczevska-Rytko, prof. nadzw. (UMCS).

♦ 27 lutego 2009 r. odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej **mgr Małgorzaty Niewiadomskiej-Cudak** nt. *Wybory samorządowe w Łodzi w latach 1990–2006*. Promotor: prof. dr hab. Marek Żmigrodzki (UMCS). Recenzenci: dr hab. Tadeusz Wallas (Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu); dr hab. Bożena Dziemidok-Olszewska (UMCS).

♦ 27 marca 2009 r. odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej **mgr. Marka Gędka**, nt. *Zmiany terytorialne państwa polskiego X–XX wiek. Analiza geopolityczna*. Promotor: prof. dr hab. Włodzimierz Mich (UMCS). Recenzenci: prof. dr hab. Stanisław Otok (Uniwersytet im. Kardynała S. Wyszyńskiego w Warszawie); dr hab. Marek Pietraś, prof. nadzw. (UMCS).

♦ 17 kwietnia 2009 r. odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej **mgr. Pawła Kuca**, nt. *Wizerunek polityków i ugrupowań politycznych w Gazecie Codziennej „Nowiny” w latach 1990–2005*. Promotor: prof. dr hab. Marek Żmigrodzki (UMCS). Recenzenci: prof. dr hab. Kazimierz Wolny-Zmorzyński (Uniwersytet Jagielloński); prof. dr hab. Włodzimierz Mich (UMCS).

♦ 17 kwietnia 2009 r. odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej **mgr Eweliny Podgajnej**, nt. *Myśl polityczna Stronnictwa Chłopskiego (1926–1931)*. Promotor: prof. dr hab. Jan Jachymek (UMCS). Recenzenci: prof. dr hab. Andrzej Wojtas (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy); dr hab. Antoni Mieczkowski, prof. nadzw. (UMCS).

♦ 24 kwietnia 2009 r. odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej **mgr Katarzyny Mojskiej**, nt. *Odpowiedzialność ekologiczna korporacji transnarodowych*. Promotor: dr hab. Marek Pietraś, prof. nadzw. (UMCS). Recenzenci: prof. dr hab. Elżbieta Stadtmüller (Uniwersytet Wrocławski); dr hab. Grzegorz Janusz, prof. nadzw. (UMCS).

♦ 8 maja br. odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej **mgr Viktorii Vybornowej**, nt. *Administracja publiczna w Polsce i na Ukrainie w okresie transformacji ustrojowej – analiza porównawcza*. Promotor: dr hab. Stanisław Michałowski, prof. nadzw. (UMCS). Recenzenci: prof. dr hab. Stefan Trochimczuk (Uniwersytet we Lwowie); prof. dr hab. Władysław S. Kucharski (UMCS).

♦ 22 maja 2009 r. odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej **mgr Kamili Kasperskiej**, nt. *Międzynarodowa przestępczość zorganizowana*. Promotor: dr hab. Czesław Maj (UMCS). Recenzenci: prof. dr hab. Edward Halizak (Uniwersytet Warszawski); dr hab. Andrzej Czarnocki, prof. nadzw. (UMCS).

♦ 5 czerwca 2009 r. odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej **mgr Olgi Pliszczyńskiej**, nt. *Geostrategia Stanów Zjednoczonych wobec państw obszaru Zakaukazia*. Promotor: dr hab. Andrzej Czarnocki, prof. nadzw. (UMCS). Recenzenci: prof. dr hab. Ryszard Zięba (Uniwersytet Warszawski); dr hab. Marek Pietraś, prof. nadzw. (UMCS).

♦ 5 czerwca 2009 r. odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej **mgr Joanny Ilony Saneckiej**, nt. *Państwo w myśli politycznej Prawa i Sprawiedliwości*. Promotor: dr hab. Krystyna Trembecka, prof. nadzw. (UMCS). Recenzenci: prof. dr hab. Tadeusz Godlewski (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego); dr hab. Waldemar Paruch (UMCS).

♦ 19 czerwca 2009 r. odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej **mgr. Jakuba Nowaka**, nt. *Aktywność obywateli online: teorie a praktyka*. Promotor: prof. dr hab. Włodzimierz Mich (UMCS). Recenzenci: dr hab. Zbigniew Oniszczyk (Uniwersytet Śląski); dr hab. Maria Marczevska-Rytko, prof. nadzw. (UMCS).

Granty

♦ **Dr hab. Bożena Dziemidok-Olszewska** (Zakład Systemów Politycznych) uzyskała grant Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego na realizację projektu badawczego *Odpowiedzialność głowy państwa i rządu we współczesnych państwach europejskich*

♦ **Dr Tomasz Bichta** (Zakład Systemów Politycznych) uzyskał grant indywidualny Prorektora UMCS ds. Badań Naukowych i Współpracy z Zagranicą na realizację projektu badawczego *Wyzwania i problemy współczesnej Afryki*

♦ **Dr Michał Łuszczuk** (Zakład Stosunków Międzynarodowych) uzyskał grant indywidualny Prorektora UMCS ds. Badań Naukowych i Współpracy z Zagranicą na realizację projektu *Rola Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie ochrony praw obywateli Unii*

♦ **Dr Katarzyna Stachurska-Szczesiak** (Zakład Stosunków Międzynarodowych) uzyskała grant indywidualny Prorektora ds. Badań Naukowych i Współpracy z Zagranicą na realizację projektu *Wymiar południowy Europejskiej Polityki Sąsiedztwa UE*

♦ **Dr hab. Waldemar Paruch** (Zakład Myśli Politycznej) uzyskał grant promotorski na realizację projektu *Partie polityczne w Polsce wobec polityki zagranicznej Federacji Rosyjskiej (2001—2007)* (realizacja mgr Marcin Rydel)

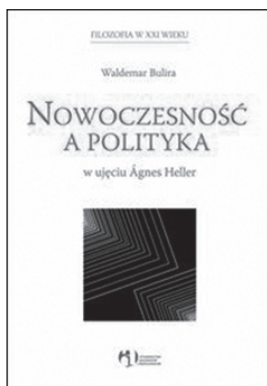
♦ **Dr hab. Andrzej Czarnocki, prof. nadzw.** (Zakład Stosunków Międzynarodowych) uzyskał grant promotorski na realizację projektu *Determinanty stabilności Naddniestrzańskiej Republiki Mołdawskiej* (realizacja mgr Marcin Kosienkowski)

♦ **Dr hab. Stanisław Michalowski, prof. nadzw.** (Zakład Samorządów i Polityki Lokalnej) uzyskał grant promotorski na realizację projektu *Samorząd terytorialny w Wielkiej Brytanii w latach 1979–2007. Od nowego zarządzania publicznego do lokalnego współzarządzania* (realizacja mgr Katarzyna Radzik)

♦ **Dr hab. Marek Pietraś, prof. nadzw.** (Zakład Stosunków Międzynarodowych) uzyskał granty promotorskie na realizację projektów: *Żywność genetycznie zmodyfikowana jako czynnik stosunków międzynarodowych* (realizacja mgr Monika Wicha) oraz *Europejska Polityka Sąsiedztwa Unii Europejskiej wobec państw Europy Wschodniej* (realizacja mgr Igor Lyubaszenko)

Opublikowane książki

Monografie:

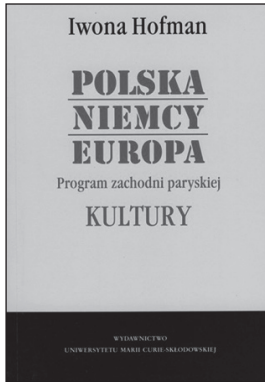

Waldemar Bulira, *Nowoczesność a polityka w ujęciu Agnes Heller*, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2009, s. 366

Punktem wyjścia analizy twórczości Heller jest konstatacja niejednoznaczności świata nowoczesnego, która warunkuje jego wewnętrzne zróżnicowanie. Autorka dostrzega wyjątkowy charakter sfery polityki – centralnej dziedziny egzystencji społeczeństw nowoczesnych. Z jednej strony jawi się ona jako „siła” niezależna, która determinuje całość egzystencji nowoczesnego człowieka, z drugiej natomiast – sama okazuje się podatna na wpływy innych tendencji pluralistycznej rzeczywistości. Określenie relacji między polityką a nowoczesnością

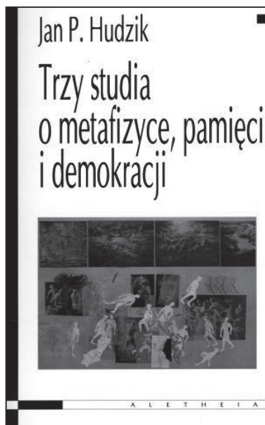
(ponowoczesnością) w ramach konstruowanej przez Heller wielowątkowej i obszernej teorii nowoczesności stanowi główny problem niniejszego opracowania. Jest to zarazem swego

rodzaju pretekst, aby dokładniej przyjrzeć się bogatej i inspirującej myśli węgierskiej autorki, która nie została jeszcze odkryta w zadowalającym stopniu.

Iwona Hofman, *Polska, Niemcy, Europa. Program zachodni paryskiej „Kultury”*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2009, ss. 405

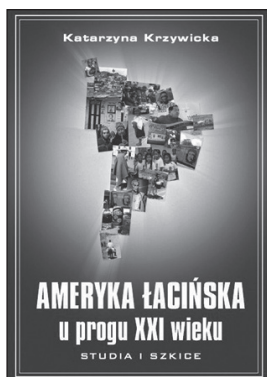
Analiza publicystyki paryskiej „Kultury” w segmencie dotyczącym stosunków polsko-niemieckich stanowi dopełnienie badań nad koncepcjami politycznymi pisma. Jerzy Giedroyc miał głębokie przekonanie o wadze tego problemu w kontekście procesów jednoczenia Europy oraz prognozowanych ruchów niepodległościowych w ZSRR. Z tych powodów już w 1951 roku poszukiwał korespondenta „Kultury” w Berlinie a autorom miesięcznika m.in. Juliuszowi Mieroszewskiemu, Bohdanowi Osadcukowi, Jerzemu Stępowskiemu, zalecał sondowanie szans na normalizację stosunków politycznych oraz pojednanie Polaków i Niemców. Książka prezentuje w układzie chronologicznym nurty myślenia o przyszłości Polski i Niemiec, obecne na łamach „Kultury” w publicystyce politycznej, kronikach, recenzjach, wspomnieniach. Interpretację tych tekstów wzbogacają wnioski z korespondencji Jerzego Giedroycia (częściowo niepublikowanej) oraz równoległa analiza porównawcza dokumentów Rozgłośni Polskiej Radia Wolna Europa.

Jan P. Hudzik, *Trzy studia o metafizyce, pamięci i demokracji*, Fundacja Aletheia, Warszawa 2009, s. 284

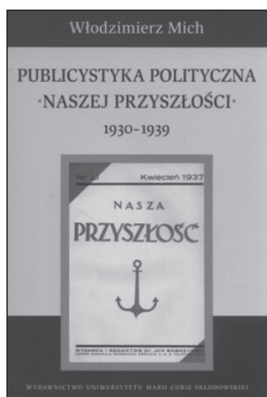
Nasz udział w konstruowaniu rzeczywistości przebiega via rezerwuary zbiorowych wyobrażeń na temat moralności, polityki czy historii. To one decydują w niemałym stopniu o biegu wydarzeń wokół nas i kontrolują nasze możliwości wpływania na nie. Książka ta traktuje o filozoficznych założeniach i implikacjach takiego stanu rzeczy. Ale także i o tym, jak rozpoznać miejsca i następstwa konfrontacji imaginarium metafizycznego z imaginarium filozofii nowoczesnej. Powstałe w punkcie ich przecięcia ogniska zapalne pojawiają się całkiem niepostrzeżenie nawet w wypadku tak zdaje się niewinnych pojęć, jak czas i pamięć, nie mówiąc już o wolności, demokracji czy moralności. Zderzenie dwóch typów racjonalności przybiera niekiedy dramatyczny charakter w skali całych społeczeństw.

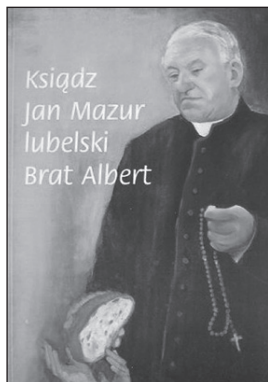
Katarzyna Krzywicka, *Ameryka Łacińska u progu XXI wieku. Studia i szkice*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2009, s. 276

Książka jest rezultatem kilkuletnich badań i została przygotowana z myślą o wszystkich zainteresowanych regionem Ameryki Łacińskiej oraz przemianami dokonującymi się na tym kontynencie. Praca zawiera dwanaście studiów, które powstały w różnym czasie i zostały w części opublikowane w periodykach naukowych oraz pracach zbiorowych. Podstawowym odniesieniem wszystkich zamieszczonych tekstów są wybrane aspekty rozwoju regionu Ameryki Łacińskiej na przełomie XX i XXI wieku. Proces ten wyraża się w konieczności dokonywania zmian natury politycznej, gospodarczej i społecznej, podyktowanych specyfiką nowych uwarunkowań i wyzwań o charakterze państwowym, regionalnym i globalnym.

Włodzimierz Mich, *Publicystyka polityczna „Naszej Przyszłości” (1930–1939)*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2009, s. 533

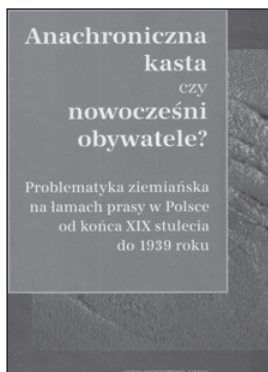
Monografia wpisuje się w szereg prac odsłaniających treść i znaczenie – niekiedy bardzo oryginalnych – dokonań polskich myślicieli politycznych doby międzywojnia, wyróżnia się na tle rozpraw ogólniejszych, komparatystycznych zwłaszcza, dotykając jednego z zagadnień prezentowanych przez Autora lub ukazujących rozbieżności poszukiwań prowadzonych przez polskich zachowawców tego okresu wyróżnia ją wnikliwość prezentacji niemal wszystkich wątków pojawiających się w tekstach publikowanych na łamach „Naszej Przyszłości”. Wnikliwa i rzetelnie przeprowadzona analiza postulatów i argumentów rozwijanych przez grupę polskich „realistów politycznych”, zachowawców i „państwowców” dostarcza treści do przemyśleń, które mogą być także dzisiaj udziałem licznych czytelników monografii. Warto polecać ją nie tylko historykom polityki i myśli politycznej, ale także historykom, socjologom i filozofom i to zarówno nauczycielom akademickim i studentom, jak i osobom spoza środowiska akademickiego.

Antoni Mieczkowski, *Ksiądz Jan Mazur. Lubelski Brat Albert*, Wyd. Polihymnia, Lublin 2009, s. 165

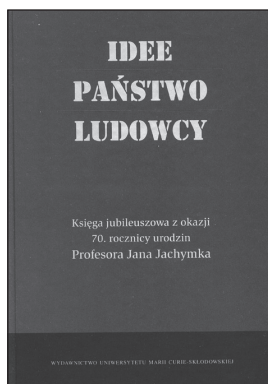
Biografia księdza prałata Jana Mazura, założyciela Bractwa Miłosierdzia, jest próbą zebrania wszystkich dostępnych dokumentów świadczących o życiu i działalności kapłana. Zamiast zakończenia publikacja zawiera fragmenty wspomnień osób związanych z księdzem prałatem. W aneksach zamieszczono kserokopie 25 dokumentów oraz trzy pełne teksty wspomnień.

Opracowania zbiorowe:

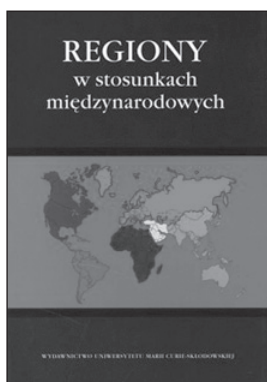
Anachroniczna kasta czy nowocześni obywatele? Problematyka ziemiańska na łamach prasy w Polsce od końca XIX stulecia do 1939 roku, red. Ewa Maj, Włodzimierz Mich, Wyd. UMCS, Lublin 2009, s. 224

Prezentowany tom ma charakter prasoznawczy, rekonstruujący medialny wizerunek polskiego ziemiaństwa. Redaktorzy tomu podjęli próbę przedstawienia obrazu tej warstwy na łamach najważniejszych tytułów prasowych, możliwie reprezentatywnych dla społecznie i politycznie zróżnicowanego odbioru interesującej nas warstwy. Zamiar ten udało się w zasadzie zrealizować, mamy bowiem do czynienia z analizą tytułów prasy narodowej, konserwatywnej, ludowej, socjalistycznej, a także żydowskiej i białoruskiej. Główną uwagę skoncentrowano na analizie najważniejszych tekstów programowych i teoretycznych, dotyczących szeroko rozumianego udziału ziemian w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym. Analizie poddane zostały różnorodne formy prasowe, od artykułów wstępnych, programowych, poprzez komentarze, sprawozdania, felietony, listy do redakcji, recenzje etc. Podstawę dokumentacyjną uzupełniają źródła archiwalne oraz literatura przedmiotu.

Idee. Państwo. Ludowcy. Księga jubileuszowa z okazji 70. rocznicy urodzin Profesora Jana Jachymka, (red.) Ewa Maj, Stanisław Michałowski, Alicja Wójcik, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2009, s. 673

Podjęty przez najbliższych współpracowników i przyjaciół Profesora Jana Jachymka trud związany z redakcją pracy wywołuje zrozumiałe zainteresowanie, i to nie tylko z poznawczego punktu widzenia, lecz również ze względu na potrzeby szeroko rozumianej praktyki i chociażby w toku realizacji zajęć dydaktycznych. Geneza poruszanych i omawianych w opracowaniu problemów stanowi bowiem immanentny składnik przeobrażeń społeczno-politycznych w naszym kraju.

Regiony w stosunkach międzynarodowych, (red.) Ireneusz Topolski, Hanna Dumala, Andrzej Dumala, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2009, s. 275

Regionalizacja jest jedną z najbardziej charakterystycznych tendencji rozwojowych współczesnych stosunków międzynarodowych. Podział świata na regiony stanowi nie tylko zagadnienie czysto teoretyczne, stosowane w nauce o stosunkach międzynarodowych, ale także występuje w praktyce życia międzynarodowego. Przejawia się to w działalności zarówno państw, jak i organizacji międzynarodowych, na czele z Organizacją Narodów Zjednoczonych. Celem niniejszej publikacji jest przedstawienie procesów zachodzących w regionach międzynarodowych i pokazanie cech unikalnych poszczególnych regionów. Na potrzeby monografii wyodrębniono dziewięć regionów: Europę Zachodnią, Region Morza Bałtyckiego, Europę Południowo-Wschodnią, Wspólnotę Niepodległych Państw, Bliski Wschód, Azję i Pacyfik, Amerykę Północną, Amerykę Łacińską i Karaiby oraz Afrykę. Uzupełnienie stanowi subregion Azji Centralnej jako obszar (przedmiot) gry mocarstw. Struktura poszczególnych artykułów obejmuje następujące elementy analizy: granice regionu i więzi wewnątrzregionalne, instytucjonalizacja współpracy oraz działania integracyjne i dezintegracyjne w regionie, mocarstwa regionalne, znaczenie siły militarnej, sporów i konfliktów zbrojnych, specyfika oraz rola regionu w stosunkach międzynarodowych.

Współpraca międzynarodowa

Wizyta Profesorów z USA na Wydziale Politologii

W dniach 21–30 maja 2009 roku na zaproszenie prof. dr hab. Marii Marczewskiej-Rytko, Prodziekana Wydziału Politologii ds. Badań Naukowych i Współpracy z Zagranicą gościli prof. dr Kisor Kumara Chakrabarti, Dziekan *Religion and Philosophy Department* na Da-

vis and Elkins College, Przewodniczącego *The Society for Indian Philosophy and Religion* (SIPRI) oraz prof. dr Chandanę Chakrabarti z Davis and Elkins College, w Zachodniej Wirginii, w USA, wiceprzewodnicząca *The Society for Indian Philosophy and Religion* (SIPRI).

Celem przyjazdu było podpisanie umowy o współpracy naukowo-badawczej między Wydziałem Politologii UMCS a Davis and Elkins College. Podpisana umowa stwarza możliwości wymiany studenckiej oraz staży naukowych. Stanowi ona zwieńczenie kilkuletniej współpracy z Ch. i K. Chakrabartimi (udział w konferencjach naukowych, członkostwo prof. dr hab. Marii Marczewskiej-Rytko w *The Society for Indian Philosophy and Religion*). W ramach konsultacji naukowych goście odbyli spotkanie z pracownikami Wydziału oraz wygłosili wykłady otwarte. Prof. dr Kisor Chakrabarti wygłosił wykład: *Self Culture and Society: A Hindu Perspective*, w którym poruszył najważniejsze kwestie związane z filozofią Wschodu, hinduizmem, szacunkiem dla świętych ksiąg – Wed, wiarą w reinkarnację oraz karmana. Hinduizm jest współcześnie wyznawany przez blisko miliard obywateli świata, a po dodaniu innych wielkich religii Wschodu: buddyzmu i dżinizmu otrzymamy blisko dwa miliardy ludzi. To sytuuje te wyznania obok największych religii współczesnego świata: chrześcijaństwa i islamu. Prof. dr Kisor Chakrabarti zwrócił uwagę, że europejska perspektywa niejednokrotnie pomniejsza znaczenie innych punktów widzenia świata. W swoim wystąpieniu podkreślał elementy wspólne dla wierzeń Wschodu i religii Abrahamowych, ale jednocześnie wyjaśniał istniejące różnice, związane z wiarą w reinkarnację oraz sposobem postrzegania Boga i upływem czasu. Hinduizm wypracował normy społeczne oraz zasady kształtujące społeczność wyznawców oraz własny system filozoficzny. Znalazło to swoje rozwinięcie w drugim wykładzie, jaki wygłosiła prof. dr Chandana Chakrabarti: *Spiritualizng Politics. Ghandi`s Vision of Real Democracy*. Podczas wystąpienia została przybliżona postać i myśl polityczno-społeczna Mohandasa Karamchanda Gandhiego, w tym najważniejsze wydarzenia związane z indyjską drogą do niepodległości: marszem solnym, obywatelskim nieposłuszeństwem, niestosowaniem przemocy. Prof. dr Ch. Chakrabarti dowodziła o możliwości realizowania polityki w duchu moralności rozumianej jako poszukiwanie prawdy, co było celem życia M. Gandhiego. Ponadto poruszony został aspekt współczesnej demokracji w kontekście ostatnich wyborów parlamentarnych w Indiach na przełomie kwietnia i maja br. W spotkaniu aktywny udział wzięli pracownicy, doktoranci oraz studenci Wydziału Politologii.

Podczas pobytu goście mieli także okazję zwiedzić lubelskie Stare Miasto i najbliższą okolicę, zasmakować regionalnej kuchni oraz poznać bliżej polską kulturę. Wizyta przebiegała w serdecznej atmosferze, a Państwo Chakrabarti byli pod dużym wrażeniem Lublina i zapowiedzieli swój kolejny przyjazd.

Mgr Anna Rakowska, Mgr Marcin Pomarański, Dr Wojciech Ziętara
Zakład Ruchów Politycznych

Inne

Dr hab. Marek Pietraś, prof. nadzw., kierownik Zakładu Stosunków Międzynarodowych, został powołany do Zespołu Integracyjno-Eksperymentalnego Nauk Społecznych przy Polskiej Akademii Nauk.

20 maja 2009 r. odbyło się posiedzenie Zarządu Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej, podczas którego **dr hab. Iwona Hofman, prof. nadzw.**, kierownik Zakładu Dziennikarstwa, została przewodniczącą II Międzynarodowego Kongresu Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej.

Najlepsze prace dyplomowe na Wydziale Politologii

W lutym został rozstrzygnięty konkurs na najlepsze prace dyplomowe z zakresu politologii. Pierwsze miejsce zdobył mgr Marcin Pomarański za pracę *Współczesny fundamentalizm religijny*, napisaną pod kierunkiem prof. dr. hab. Edwarda Olszewskiego. Wyróżnienia otrzymali: mgr Tomasz Pasierbiak za pracę *Myśl polityczna Murray'a Rothbarda (1926–1995)*, napisaną pod kierunkiem dr. hab. Waldemara Parucha i mgr Leszek Wiatrowski za pracę *Krytyka sytuacji społecznej i politycznej w Polsce w twórczości hip-hop*, napisaną pod kierunkiem dr hab. Ewy Maj, prof. nadzw.

Po raz pierwszy został także rozstrzygnięty konkurs na najlepszą pracę dyplomową z zakresu medioznawstwa i komunikacji społecznej. Konkurs wygrała mgr Ewa Głowińska za pracę magisterską *Mit Ameryki w kinie – idee i interpretacje*, napisaną pod kierunkiem prof. dr. hab. Jan Hudzika. Wyróżnienia otrzymali: mgr Tomasz Dryła za pracę magisterską *Sport w kulturze. Reprezentacje medialne*, napisaną pod kierunkiem prof. dr. hab. Jan Hudzika oraz mgr Katarzyna Brzoskowska za pracę licencjacką. *Realizacja funkcji perswazyjnej na przykładzie reklamy prasowej*, napisaną pod kierunkiem dr hab. Alicji Wójcik, prof. nadzw.

Sprawozdanie z wizyty pracowników Departamentu Ropy i Gazu Ministerstwa Gospodarki na Wydziale Politologii w dniu 1 kwietnia 2009 roku

W dniu 1 kwietnia 2009 roku Wydział Politologii UMCS w Lublinie gościł panów Rafała Milanda – zastępcę Dyrektora Departamentu Ropy i Gazu w Ministerstwie Gospodarki oraz Sławomira Sieradzkiego – Głównego Specjalistę w tym Departamencie, którzy przedstawili podstawy współcześnie realizowanej przez Polskę polityki energetycznej. Spotkanie zostało zorganizowane przez Zakład Stosunków Międzynarodowych Wydziału Politologii UMCS, Przedstawicielstwo Regionalne Forum Młodych Dyplomatów w Lublinie oraz Koło Naukowe Stosunków Międzynarodowych. Zaproszeni goście w ramach prezentowanej na spotkaniu problematyki dużą uwagę poświęcili planom oraz projektom energetycznym służącym zmniejszeniu zależności importowej Polski od surowców energetycznych pozyskiwanych z dominującego obecnie źródła, czyli Federacji Rosyjskiej. Celem spotkania *Bezpieczeństwo energetyczne Polski, zagrożenia i szanse przeciwdziałania* im było zapoznanie studentów z rolą Ministerstwa Gospodarki w kształtowaniu polityki energetycznej Polski, zapoznanie uczestników spotkania z prowadzonymi przez Rzeczpospolitą Polską pracami i działaniami

w zakresie dywersyfikacji dostaw ropy naftowej oraz gazu ziemnego. Była to jednocześnie doskonała okazja do przeprowadzenia dyskusji nad sytuacją energetyczną Polski, zarówno w zakresie zidentyfikowania istniejących zagrożeń, jak i określenia sposobów im przeciwdziałania. W imieniu Wydziału Politologii UMCS gości przywitał prof. dr hab. Marek Pietraś – Kierownik Zakładu Stosunków Międzynarodowych Wydziału Politologii UMCS.

Na początku spotkania zaproszeni goście zaprezentowali strukturę bilansu energetycznego Polski, ze szczególnym uwzględnieniem roli węgla (w tym węgla kamiennego) jako najważniejszego surowca energetycznego. Kształt bilansu energetycznego Polski jest uwarunkowany historycznie, z uwagi na ściśle powiązanie polskiej gospodarki, w tym sektora energetycznego, z posiadanymi dużymi zasobami węgla kamiennego oraz brunatnego, przy czym struktura udziału poszczególnych nośników energii uległa w ciągu ostatnich kilkunastu lat zasadniczym zmianom. Było to efektem m.in. rozwijającego się sektora usług transportowych oraz zmniejszenia wydobycia węgla. Duże krajowe zasoby węgla wpływają na poziom samowystarczalności w zakresie wytwarzania energii, stąd też – jak słusznie zauważył dyrektor Miland – całkowite zaprzestanie wykorzystania tego surowca w przemyśle byłoby z punktu widzenia bezpieczeństwa energetycznego Polski błędem. Taka sytuacja pozbawiłaby Polskę ważnego surowca energetycznego, co w konsekwencji naraziłoby krajową gospodarkę na zakłócenia w jej funkcjonowaniu, a tym samym całego państwa. Należy zauważyć, iż 90% energii elektrycznej produkowanej w Polsce pochodzi z elektrowni konwencjonalnych, w których podstawowym paliwem jest węgiel.

Charakteryzując strukturę zużycia energii pierwotnej w Polsce, zaproszeni goście zwrócili uwagę na niewielką rolę wykorzystywanych w Polsce odnawialnych źródeł energii. Pomimo podejmowania w tym zakresie stosownych działań rozwój energetyki odnawialnej wciąż napotyka wiele barier, które pojawiają się często przed przystąpieniem do realizacji inwestycji związanej z powstaniem odnawialnego źródła energii (np. brak możliwości przyłączenia danego źródła do sieci). Według pracowników Ministerstwa Gospodarki w przyszłości najbardziej rozpowszechnionym źródłem energii odnawialnej będzie energia produkowana z wykorzystaniem biomasy.

W celu pogłębienia zrozumienia przedstawianych kwestii zaprezentowane zostało również geograficzne rozmieszczenie zlokalizowanych w Polsce złóż ropy naftowej i gazu ziemnego. Największe z nich znajdują się w Polsce południowo-wschodniej w rejonie Karpat oraz północno-wschodniej na obszarze Nizy Polskiego. Nieco mniejsze tereny roponośne i gazonośne o znaczeniu przemysłowym występują na przedgórzach Karpat oraz w polskiej strefie ekonomicznej na Bałtyku. Prowadzone przez wiele lat prace poszukiwawcze nie przyniosły zadowalających rezultatów, co powoduje, że duża ilość konsumowanych w Polsce surowców musi być zaspokajana poprzez import, przy czym ze względu na posiadanie własnych złóż zależność od importu gazu jest mniejsza.

Dyrektor Miland zwrócił uwagę, że istotną rolę w zapewnieniu Polsce bezpieczeństwa energetycznego odgrywa posiadanie i sprawne funkcjonowanie infrastruktury naftowej i gazowej, na którą składają się m.in. sieci przesyłowe oraz magazyny. Najważniejszą rolę w transporcie ropy naftowej do Polski pełni rurociąg „Przyjaźń”. Dzięki tej magistrali możliwe jest zaopatrywanie polskich rafinerii w Płocku i Gdańsku oraz niemieckich w Schwedt i Spargau w niezbędny do ich funkcjonowania surowiec. Obok systemu transportu ropy naftowej funkcjonuje w Polsce jeszcze system magistrali produkcyjnych, który obejmuje trzy linie, łączące rafinerię w Płocku z bazami magazynowo-dystrybucyjnymi. Właścicielem

systemu jest Przedsiębiorstwo Eksploatacji Rurociągów Naftowych „Przyjaźń” SA, które transportuje paliwa z Płocka w kierunku Poznania, Wrocławia oraz Warszawy, czyli miast o najwyższym zużyciu surowców.

W aspekcie gazu ziemnego najważniejszym gazociągiem jest międzynarodowa magistrala tranzytowa Jamał-Europa Zachodnia, która umożliwia Polsce import surowca z Federacji Rosyjskiej. Na mocy porozumienia pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Rosją z 1993 roku zakładało docelowo budowę dwóch nitek gazociągu, jednakże jak dotąd nie podjęto decyzji o budowie drugiej z projektowanych magistrali. Jak zauważyli zaproszeni goście, ponad 90% gazu ziemnego tłoczonego tym gazociągiem jest dostarczana do odbiorców w Niemczech, natomiast pozostała niewielka część surowca trafia do polskich odbiorców poprzez punkty zdawczo-odbiorcze we Włocławku oraz Lwówku Wielkopolskim. Ważną rolę w całym systemie logistyki przesyłu surowców odgrywają połączenia międzysystemowe. Takie punkty pomiarowo-rozliczeniowe funkcjonują na granicy Polski z Białorusią, Ukrainą oraz Niemcami. W celu dywersyfikacji kierunków dostaw surowców do Polski niezbędna jest budowa nowych oraz rozbudowa już istniejących sieci przesyłowych (gazociągów). System przesyłowy gazu ziemnego składa się z dwóch podsystemów, których funkcjonowanie jest uwarunkowane rodzajem transportowanego surowca. System gazu zaazotanego zasilany jest gazem krajowym ze złóż zlokalizowanych na obszarze Niżu Polskiego i dostarcza surowiec na teren zachodniej części Polski. Dominującą rolę w krajowym bilansie gazowym odgrywa drugi z systemów – system gazu wysokometanowego, który swoim zasięgiem obejmuje niemal cały obszar Polski. Gaz, który zasila ten system, pochodzi zarówno z wydobycia krajowego (złoża zlokalizowane są w południowej Polsce), jak i z importu. Jak zauważył dyrektor Miland równie ważnym elementem infrastruktury energetycznej w Polsce jest istnienie odpowiedniej ilości podziemnych magazynów gazu o odpowiedniej wielkości, które dają szansę na elastyczne reagowanie na pojawiające się sezonowe niedobory surowca. Tym bardziej, że zapewnienie ciągłości dostaw jest jednym z elementów bezpieczeństwa energetycznego państwa, bez którego jego prawidłowy rozwój jest zagrożony. Dzięki szczegółowemu omówieniu infrastruktury naftowej i gazowej uczestnicy spotkania uzyskali niezbędną wiedzę o sytuacji energetycznej Polski.

Zaproszeni goście w czasie spotkania scharakteryzowali zagraniczne inwestycje polskich rafinerii. Wskazali przy tym całkiem różne strategie rozwoju Grupy Lotos, jak i Grupy Orlen. PKN Orlen dąży do zwiększania zdolności przerobowych poprzez zakupywanie kolejnych rafinerii (np. litewska rafineria AB Mažeikiu Nafta). Natomiast Grupa Lotos inwestuje w pion poszukiwawczo-wydobywczy, m.in. poprzez włączenie do spółki przedsiębiorstwa Petrobaltic wydobywającego surowce z Morza Bałtyckiego oraz zakupienie na szelfie Morza Norweskiego złóż roponośnych i gazonośnych. Jak zauważyli pracownicy Ministerstwa posiadanie przez spółkę naftową własnych złóż jest niezwykle korzystnym przedsięwzięciem, bowiem wpływa na wzrost kapitalizacji przedsiębiorstwa.

W dalszej części spotkania zostały zaprezentowane projekty energetyczne służące dywersyfikacji kierunków i źródeł dostaw gazu ziemnego do Polski. Według zaproszonych gości niezwykle istotna wydaje się realizacja projektu budowy terminalu LNG na polskim wybrzeżu w Świnoujściu. Polska znaczną część zapotrzebowania na ropę naftową i gaz ziemny sprowadza z zagranicy, przy czym w imporcie dominuje transport rurociągowy. W niewielkim jak dotąd stopniu jest wykorzystywany transport morski. Zatem wspomniana inwestycja umożliwi dostarczenie do kraju gazu ziemnego drogą morską, co pozwoli zróżni-

cować źródła importu. Według pracowników Ministerstwa zakończenie budowy terminalu planowane jest na 2014 rok, a przy jego realizacji – jak podkreślił Sławomir Sieradzki – dużą rolę będą odgrywać środki pozyskane z Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko – Narodowa Strategia Spójności 2007–2013.

Obok budowy terminalu LNG również istotną inwestycją mającą na celu zróżnicowanie źródeł dostaw gazu ziemnego do Polski jest projekt gazociągu Baltic Pipe, będący częścią budowanego systemu Skanled. Wspomnianym gazociągiem ma popłynąć surowiec z szelfu norweskiego do południowej Norwegii oraz do Szwecji i Danii, a poprzez Baltic Pipe połączyć polski system przesyłowy z duńskim. W realizację tego przedsięwzięcia zaangażowało się Polskie Przedsiębiorstwo Gazowe i Naftowe SA, przy czym problemem w jego budowie jest, tak jak w przypadku projektu przedsiębiorstwa rosyjsko-niemieckiego North Stream, zalegająca na dnie Morza Bałtyckiego broń chemiczna, będąca pozostałością po II wojnie światowej.

Ponieważ w Polsce z każdym rokiem rośnie zapotrzebowanie na olej napędowy, a zdolności przerobowe krajowych rafinerii są niewystarczające do pokrycia tego zapotrzebowania, stąd też istnieje konieczność importu. Właśnie w tym aspekcie – jak zwrócił uwagę Rafał Miland – jest możliwość nawiązania bliskiej współpracy z Białorusią. Prowadzone są obecnie rozmowy na temat budowy rurociągu produktowego z Białorusi do bazy paliwowej w Małaszewiczach.

W aspekcie zmniejszenia zależności od dostaw ropy naftowej z Rosji kluczowym projektem jest ropociąg Odessa-Brody-Płock-Gdańsk. Celem planowanej magistrali jest połączenie zasobnego w surowce energetyczne Morza Kaspijskiego z Morzem Bałtyckim, a więc dostarczenie do Europy surowców z pominięciem Rosji. Inwestycja wpisuje się w element budowy Euroazjatyckiego Korytarza Transportu ropy naftowej. Trasa rurociągu miałaby biec z Azerbejdżanu przez Gruzję i Ukrainę do Polski. Kluczowym elementem tego projektu jest przedłużenie istniejącego już rurociągu Odessa-Brody do polskiej rafinerii w Płocku, a dalej do Gdańska i funkcjonującego tam terminalu naftowego. Projekt przedłużenia rurociągu ma być dofinansowany ze środków pochodzących z Unii Europejskiej. Jak podkreślił dyrektor Miland wspomniana inwestycja jest w trakcie realizacji i w niedługim czasie powinny zapaść decyzje decydujące o zasadności budowy rurociągu.

Mgr Michał Paszkowski

Zebrał Jakub Nowak